

GIYA SA PAGPAMUHI UG BISAYANG MANOK

TABLE OF CONTENTS

1	PASIUNA	9	PAGDUMALA SA NAGALUMLOM NA HIMUNGAAN
2	BISAYANG MANOK	10	ARTIPISYAL (BROODER HOUSE)
5	LAIN-LAINING MGA KINAIYA SA MGA BISAYA NGA MANOK	11	ANG "BROODER" HOUSE
5	IMPORTANSYA SA PAGBALAY ALANG SA BISAYA NGA MANOK	11	PAG-ANDAM SA BROODER HOUSE
6	PAGBUHAT SA BALAY PARA SA MANOK	12	PAGBANABANA SA SAKTONG INIT SULOD SA BROODER HOUSE
6	PAGPILI OG USA KA MAAYONG PALIWATAN	12	PAGPAKAON SA MGA PISO
7	PAGPILI SA MAAYO NGA SUNOY	13	IMNANAN PARA SA MGA PISO
7	PAGDUMALA SA PALIWATANG HIMUNGAAN	13	PAGBALAY SA PADAK-ONON NGA PISO UG HIMONGAAN
8	PAGDUMALA SA GAPANGITLOG NGA HIMUNGAAN	14	PAGPATUKA
8	PAGTAPOK/PAGKOLEKTA SA MGA ITLOG	14	SAKTO NGA SISTEMA SA PAGPADAKO SA BISAYA NGA MANOK
8	PAGPILI SA MGA PALUMLOMANG ITLOG	15	PAG-ATIMAN SA PANGLAWAS SA MANOK

PASIUNA

Ang bisaya nga manok usa sa pinakaimportanteng binuhi alang sa mga mag-uuma sa kabarangayan. Usa kini sa tinubdan sa protina, ug mahimong mabuhi sa mga sitwasyon nga kulang ang bahog ug bisan walay igong puloy-anan. Makahatag kini ug dugang kita alang sa usa ka animalay.

Daghan katawhan ang nagbuhi ug bisayang manok sulod sa atong nasod sa nagkadaiyang hinungdan. Kasagaran sa ilang mga tinguha mao ang makabaton ug hataas nga produksyon sa gamay lamang nga puhunan ug gamay nga risgo sa pagpamuhi. Kung ang pagpamuhi sa bisayang manok igo lamang sa konsumo sa animalay, ang kantidad ug kahago dili kaayo dako. Apan ang pagpamuhi sa bisayang manok dunay dako nga market potential ug pwedeng mahimo nga maayong negosyo. Gamay lamang nga kahibalo sa sakto nga pagdumala, abunda nga pagkaon sa palibot, ug merkado nga andam sa pagpalit, ug kanunay nga supply ang gikinahanglan niini.

Kini nga basahon maoy mahimong giya sa mga nagsugod pa ug sa mga umaabot nga prodyuser sa bisayang manok ug mahimong makatabang sa mga problema unya nga ilang maagian.

ANG BISAYANG MANOK

Ang pilipinas naglangkob kini ug labaw sa pito ka libo nga mga isla nga gitung-an sa kadagatan ug kabukiran. Sa nagkalain-laing dapit dunay makita nga nitibong manok nga naggikan sa nagkadaiyang klase ug mix sa uban nga nitibong manok hangtod nga nakuha niini ang kinaiya nga haum sa maong lugar. Ang uban nga kaliwat mao ang Paraokan sa Palawan, Bolinao sa Pangasinan, Camarines sa Bikol, Darag sa Isla sa Panay ug ang Banaba sa Batangas.

PARAOAKAN: PALAWAN

- Ang balhibo sa usa ka Paraokan mapula-pula nga itom ang kolor ug adunay puti nga balhibo diha sa pundasyon sa iyang ikog nga balhibo. Taas kini ug mga tiil, tul-id mobarug ug adunay dalag (yellow) nga tiil. Ang tiil niini taas ug kusog, nga gahatag ug kusog nga duso paubos sa mga kaaway kung i-apil sa bulang.

- Ang laki nga adunay usa ka rosas nga tapay uban sa mahayag nga pula nga tabon sa dalunggan ug ang pamitay nga gikuptan ug hugot sa tutunlan. Ang ibabaw nga sungo mao ang kolor sa sungay ug ang sa ubos nga sungo dalag (yellow) ang kolor. Ang gibug-aton sa lawas sa manok anaa sa 2.0 ngadto sa 2.5 kg.
- Ang babaye itom ug kolor ug adunay sama sa matul-id nga postura ug taas nga mga tiil.

BANABA: BATANGAS

- Ang banaba nga sunoy adunay dalag (yellow) ug mapula-pula nga balhibo, uban sa itom nga ikog ug itom nga mga balhibo sa pako. Ila Kini ginahupot ang ilang mga pako duol sa ilang lawas.
- Ang ikog gidala nga matul-id kaayo, ug ang ang balahibo sa liog mahayag nga kahil (orange) ang kolor.

- Dako ang ulo, uban sa usa ka tapay ug mahayag nga tabon sa dalunggan.
- Kape (brown) ug Kolor ang babae nga Banaba.
- Ang gibug-aton sa hamtong nga laki anaa sa 1.65 kg samtang anaa sa 1.5 ngadto sa 1.6 kg ang hamtong nga babaye.

BOLINAO: PANGASINAN

- Ang laki nga Bolinao kasagaran pula ug adunay itom nga balahibo sa ikog ug itom nga dughan ug mga tiil. Mahayag nga kahil (orange) ang mga balahibo sa liog ug murag naningkoy ang porma. Ang tapay mao ang giila nga adunay timail-han nga pito ka tumoy.

- Kolor kape (brown) ang babaye ug adunay itom nga ikog, adunay pula nga tapay ug dalag (yellow)-kape (brown) nga kolor sa likod.
- Ang hamtong nga gibug-aton sa usa ka lalaki mao ang 1.5-2.0 kg, samtang ang babaye nagbug-aton sa 1.0 ngadto sa 1.5 kg.

CAMARINES: BICOL

- Ang hamtong nga Camarines nga lalaki adunay usa ka dako, mahayag nga pula nga tapay ug klaro kaayo nga dako nga puti nga tabon sa dalunggan.
- Ang balhibo adunay gasal-ang-sal-ang nga puti ug kahil (orange) ug ang balahibo sa li-og adunay bahid nga kahil (orange).

- Ang Camarines nga babaye mao ra ug mga linya nga kolor sa balahibo pero mas labaw ang ilang inila nga mga linya kay sa mga lalake.
- Ang shank may maluspad nga dalag (light yellow) ug adunay maitum nga patsa sa mga bitiis ug tiil.
- Ang hamtong nga lawas adunay gibug-aton nga 1.5 ngadto sa 2.0 kg alang sa mga laki ug mga 1.5 kg alang sa mga babaye.

LAIN-LAING MGA KINAIYA SA MGA BISAYA NGA MANOK

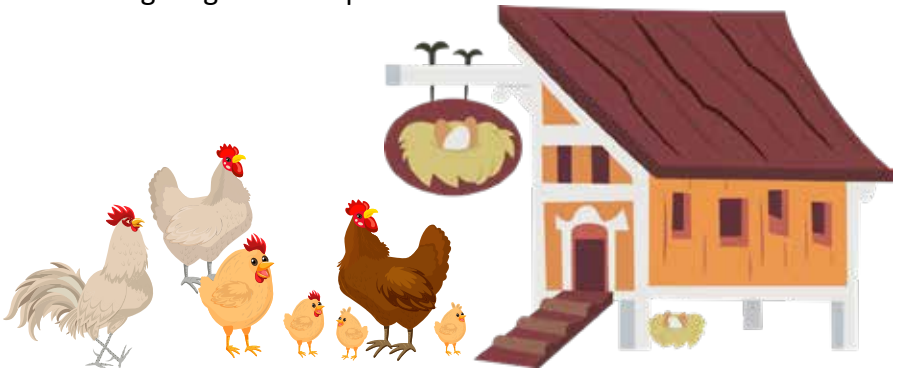
1. Mas sayon ang pag-atiman niini
2. Adunay talagsaon nga lami, ug grano sa karne nga mas gusto sa mga konsumador.
3. Ang karne walay kemikal nga mamahimong makadaot sa atong panglawas
4. Sayon ra luto-on sa mga nailhan kanato nga pama-agi sa pagluto sa karneng manok (Ang kolor sa “egg yolk” mao ang mahayag nga dayag nga mas na-angayan sa kadaghanan)
5. Mas taas ug resistensya (tolerance) batok sa mga sakit ug dali nga maka adjust sa pabag-o bag-o nga klima o panahon.
6. Ang pagpamuhi nagkinahanglan lang ug gamay nga puhonan ug sayon nga teknolohiya (Positibong pagtubag sa pagpili ug pagpaliwat)
7. Ang husto nga pagpakaon ug pagdumala mas makapalambo sa produksyon
8. Dali ra mopahiangay sa bisan unsa nga palibot (nga motuman sa ubos nga presyohan sa produksyon) o environment.
9. Sigurado nga taas ang presyo tungod sa pagbalhin sa gusto sa mga consumer ngadto sa organic o natural nga produkto.
10. Nagtubo nga interes sa neutraceutical nga pagkaon gikan sa produkto sa mga mananap.

IMPORTANSYA SA PAGBALAY ALANG SA BISAYA NGA MANOK

1. Kinahanglan gayud nga adunay masilungan sa gabii ug sa dili maayo nga panahon
2. Kinahanglan nga mailikay sa ihalas ug mga manunukob nga mga mananap sama sa bitin, tabili, ilaga, uwak, banog ug uban pa
3. Mas sayon magpakaon ug magpa-inom sa sulod sa balay sa manok
4. Sayon ra mag-ihap, manakop ug maghatag og tambal sa manok sa sulod sa tangkal o kulungan.
5. Mas sayon ang pagbutang sa pugaran o paitlogan.
6. Ang bag-ong napusa nga piso kinahanglan atimanon sulod sa tangkal o kulungan.

PAGBUHAT SA BALAY PARA SA MANOK

1. Paggamit ug nipa, sin o mga “indigenous materials” para sa atop.
2. Paggamit ug gitadtad nga kawayan, “poultry wire” o “nylon net” para sa bongbong.
3. Ang salog mamahimong patag nga ugang yuta o gibutangan ug balas o “rice hull” aron dili maglapok-lapok kun panahon sa ting-ulan.
4. Ang gitag-on sa balay gikan sa pundasyon hangtod sa atop anaa sa 8-10 ft.
5. Ang gilapdon sa salog/ floor requirement mao ang 2sq ft matag manok. Mas daghang manok nga imong mabutang sa balay kon mga gagmay pa kini.
6. Kinahanglan magbutang ug tubigan ug kan-anan sa manok. Ang buhatong balay sa manok dili dapat masudlan ug bisan unsa nga ihalas nga mga mananap.

PAGPILI OG USA KA MAAYONG PALIWATAN

Pagpili og usa ka Maayong Himungaan

1. Himsog nga anak sa himungaan nga daghang mangitlog;
2. Aktibong mangitlog sa edad nga 5 ka bulan, maayo maglumlom ug magbalantay sa mga piso;
3. Adunay mga hiyas:
 - a. Dako, mapula ug danlog ang tapay;
 - b. humok ug hapsay nga balhibo

- c. dako, tabas-itlog (pormag-itlog/oval), gabasa-basa ug gaputi-puti ang lubot o “cloaca”
 - d. humok ug layo ang distansya sa sipit
 - e. Liksi ug maayo ang panglawas
 - f. Lapad ang likod, lawom ug taas ang lawas, sakto ra ang katas-on sa liog ug tiil
 - g. Dako nga butsi; straight ug taas ang sungo
 - h. Bus-ok ang dughan; ug
 - i. Tul-id ang bukog sa dughan
4. Una mogawas sa balay sa manok ug ulahi mo-uli.
 5. Pudpod na ang mga kuko nga nagapakita nga aktibo sila ug liksi
 6. Dugay sad mag ilis ug balhibo o molting

PAGPILI SA MAAYO NGA SUNOY

1. Himsog; liksi;
2. Anak sa himongaan ug sunoy ang himsog ug adunay taas nga produksyon;
3. Taas pud ug produksyon nga mga igsoon niini
4. Bata, aktibo, maayo ang panglawas ug nagaangkon ug kinaiya nga natural sa kaliwat nila;
5. Pula ug dako ang tapay
6. Dapat nag edad ug pito (7) ka buwan una gamiton sa pagpaliwat
7. Ang “breeding ration” anaa sa 1:5-10 nga himongaan matag usa ka sunoy.

PAGDUMALA SA PALIWATANG HIMUNGAAN

1. Paliwatan ang mga pinili nga himungaan sa diha nga sila anaa sa husto nga edad
2. Ipag-uban ang napili nga mga babaye nga manok ug napiling sunoy
3. Magpalabay ug usa ka semana aron sila maanad na magkauban
4. Ibutang ang mga manok sa limpyo ug komportable nga balay
5. Paghatag og limpyo nga tubig ug igong pagkaon nga adunay taas nga lebel sa protina, enerhiya ug bitamina

6. Hinay hinayan ug pagtudlo ang manok sa pagsuroy-suroy sa palibot sa balay aron sa pagkuha sa ilang dugang pagkaon
7. Buhian lang permanente ang mga manok kung maantigo na gyud sila mangita ug pagkaon sa suroyanan.

PAGDUMALA SA GAPANGITLOG NGA HIMUNGAAN

1. Ang bisaya nga manok mahimong magsugod mangitlog taliwala sa lima (5) hangtod sa pito (7) ka bulan nga panuigon.
2. Ang ilang panimalay kinahanglan nga naglangkob sa usa ka pugaran sa matag upat ngadto sa unom ka himungaan.
3. Dungagan lamang ang mga pugaran kung magdungan sila sa pag pangitlog aron dili sila mag huot sa usa ka pugaran.
4. Iplastar ang pugaran sa uga, tin-aw ug dili kaayo hayag nga lugar.
5. Siguroha nga ang pugaran walay kuto/bunhok sa manok o sa bisan unsa nga gapamaak nga insekto.

PAGTAPOK/PAGKOLEKTA SA MGA ITLOG

1. Aron ma-awhag nga mangitlog ug daghan, kolektahonang mga itlog sa adlaw-adlaw, trapohan ug uga nga panapton ug ibutang sa usa ka egg tray sa komportable nga lugar.
2. Sa niining paagi, malikayan na mahugawan ang mgaitlog pinaagi sa mga tiil, balhibo, iti ug malikyan ang pagkabugok sa itlog.
3. Magbilin ug usa ka itlog isip paon.

PAGPILI SA MGA PALUMLOMANG ITLOG

1. Pagbantay sa pagpili ug itlog na palomloman. Kinahanglan walay liki o “crack” ug magkapareho ang gidak-on ug porma.
2. Palumloman lang ang itlog nga husto ang gidak-on, walay buak ug tarung ang porma ug baga ang bagal (shell).
3. Isulat ang petsa sa mga itlog aron mahibal-an ang iyang edad unya ihipos kini. Siguroha nga dili labaw pa sa 12 ka adlaw ang mga ihipos sa tipiganan.
4. Trapohan ug maayo ang mga itlog na pinili para palomloman paghuman ibutang kini sa pugaran o egg incubator.

PAGDUMALA SA NAGALUMLOM NA HIMUNGAAN

Usa sa mga kinaiya sa mga bisaya nga manok mao ang natural nga maglomlom. Kini mao ang kinaiya nga magtabon ang manok sa itlog hangtod sa pagpusa niini. Han-aya ang paglomlom pinaagi sa pagsunod ni-ini:

- Moabot sa kapin kwarenta (40) ang mahimong itlog sa bisaya nga manok bag-o sila dayun nga maglomlom kun kanunay kolektahaon kini.
- Pagpili ug himungaan nga andam na maglomlom. Kini mohunong na sa pagpangitlog.
- Magpalomlom lang gikan sa 12 hangtod sa 15 ka itlog kada himungaan. Kung magpapusa ug dinaghan, mamahimong mogamit ug egg incubator.
- Likayan nga mahimong hugaw ang palibot sa balay-paitlogan aron dili mahugawan ang mga gilomlomang mga itlog. Kini mao ang mamahimung hinongdan sa ilang pagkabugok.
- Paghatag og kalan-on ug mga ilimnon alang sa naglomlom nga himungaan aron sa pagsiguro nga naa silay makaon ug mainom pag naog nila sa ilang pugaran.
- Kon daghan kaayo ang mga himungaan nga mahimong maglomlom, kuhaa ang mga natural nga paglomlom sa uban ug aron sila mobalik sa pagpangitlog dayun.

Ang mga pamaagi:

1. I-tangkal ug lahi ang himungaan sulod sa 5 ka adlaw sa dapit nga mahayag ug mahangin. Ayaw butangi ug pugaran ang tangkal ug padak-an ang luna sa salog aron mawagtang ang gusto niini sa pag lingkod.
2. Ihumol ang lawas sa himungaan sa tubig sulod sa 5 ka minuto bag-o kini ipagawas sa grupo sa mga manok. Butangan pud ug asin ang lobot sa manok paghuman niini ug kaligo. Mawala na ang paglomlom pagkahuman sa tulo ka adlaw.

Pag-atiman sa mga Piso

- Importante kayo ang pag atiman sa bag-ong napusa nga piso. Ang pinakahuyang nga panahon sa ilang kinabuhi gagikan sa usa ka adlaw hangtod sa usa ka buwan. Kini nga mga panahon ang daghang mangamatay.
- Kinahanglan sa mga piso ang pag-atiman sa ilang mga inahan, aron malikay sila sa dili maayong panahon, mapanalipdan sa ubang mananap ug makatabang sa pagpangita ug pagkaon.

Natural

- Ina-og ang mga piso na uban ang inahan pagkalabay sa 21- 22 ka adlaw.
- Itangkal gikan sa 3 hangtod sa 7 ka adlaw ang mga piso uban ang inahan ug hatagan ug pagkaon ug mainom.
- Pasagdan nga mag giya ang inahan sa iyang mga piso.
- Siguraduhon nga na dili sila dayung malayo sa palibot sa balay.
- Itangkal ang mga piso uban ang inahan kung mag-ulan ug adunay bagyo aron malikayan na tugnawon sila.
- Ibulag ang mga piso pagka human sa 4 ka semana sa panahon sa ting-init.
- Padugaya gikan sa 6 hangtod sa 8 ka semana ang pag giya sa inahan sa iyang mga piso kung panahon sa ting-uwan ug tingtugnaw.

ARTIPISYAL (BROODER HOUSE):

- Dili tanang himungaan nga manok maayo mag atiman ug piso ug aron madali ug pagpangitlog utro sa himungaan, maayo nga ibulag dayun ang mga piso ug ibalhin sa brooder house.
- Kini usa ka tangkal sa mga piso gikan sa pagkapusa hangtod sa edad nga mamahimu na silang mabuhi nga walay dungag nga ka-init.
- Diri gina-atiman ang mga piso batok sa ulan, kusog nga hangin, pabag-o bag-o nga panahon ug mga mananap na mamahimong makadaot sa ila.

ANG “BROODER HOUSE”

Ang brooder house kinahanglan nga luag ug dali ra limpyohan. Pwede kining nahimu gikan sa kawayan, coco lumber, nipa, kogon, sawali ug uban pang materyales nga komon ra sa lugar.

Pwede ra pud kini hinimu gikan sa kahoy, sin ug chicken wire. Ang brooder house kinahanglan /sakto ra ang gidak-on, usa ka metro kwadrado (1 sq meter) kada 35-36 nga piso hangtod ang piso 3-4 na ka semana ang edad. Pwede kini ibutang sa silong sa balay o sa lugar na hayahay para sa mga piso.

Kinahanglan adunay sakto nga kainit sulod sa brooder house mamahimong mogamit sa mga musunod:

1. Suga/ lampara nga adunay alambre nga ga-ali aron dili mapaso ang mga piso. Ibutang sa patonganan nga lig-on aron dili matumba.
2. Ang isa ka 25-watt nga bombilya igo na kini sa 30 ka bag-ong pusa nga piso.

PAG-ANDAM SA BROODER HOUSE

Usa ka semana adisir butangan ug piso, limpyohan ug tarongan ang brooder house. Butangan ug kurtina/ sako o trapal ang tangkal aron dili makasulod ang kabugnaw ug hangin.

Usa ka adlaw adisir ibutang ang mga piso, siguradoon nga ang brooder house adunay sakto nga ka-init para sa mga piso. Banigan pud ug mga papel o mga karaan nga newspaper ang salog sa tangkal aron dili kagawas ang kainit. Kini nga mga papel na kasagaran 5 o sobra pa ang kadaghanon ipatong-patong aron mamahimong tuka-anan sa piso hangtod sa ika 5 nga adlaw.

Kung dako ang brooder house, mag butang ug pinakakural aron dili mawala o masalaag ang mga piso ug aron dali makita ang

mga init nga lugar. Sigurado-a nga adunay tubig ug tuka-anan nga dali ra makit-an sa mga piso.

Maayo nga makatuka ug makainom dayun sila pagkabalhin sa brooder house.

PAGBANABANA SA SAKTONG INIT SULOD SA BROODER HOUSE

1. Sakto ang init sa sulod sa tangkal sa piso kung ang mga piso malipayon ug normal ang lihok.
2. Sobra ang init nga naggikan sa sulod kung gihangak, ginaabrihan ang pako sa mga piso ug gapalayo sila sa gigikanan sa init.
3. Bugnaw sa sulod sa tangkal kung ang mga piso nag banha ug nagtipok sa gigikanan sa init.
4. Kung ting-init, mamahimo nga sa gabii ra magpasuga paglabaw sa usa ka semana.
5. Kung nabantayan nga sobra na nga na-initan ang mga piso, ipalayo ang bombilya o ilisan ug mas ubos na kainit ang hatag sa lampara mub-an ang pabelo.
6. Mamahimo sad nga i-ubos ang tabon nga kurtina kung tugnaw ang panahon ug itaas kini kung ting init.

PAGPAKAON (PAGBAHOG) SA MGA PISO

- Ang gipatong patong nga karaan nga newspaper ibanig sa tangkal 3 hangtod 5 ka adlaw.
- Diri ginabutang ang tuka-anan (kan-anan sa piso). Pagatangtangan ang ibabaw nga papel adlaw-adlaw. Paglabay sa 3 hangtod 5 ka adlaw, kuhaon ang hapin ug magbutang ug mabaw na tuka-anan sama sa gibuak nga kawayan, plastic, giporma nga kahoy o sin.
- Sa sulod sa walo (8) ka semana, ang matag piso mamahimo na nga makahurot ug usa ka kilo ug tunga nga bahog.
- Ang pagkaon para sa piso kinahanglan pino aron dili sila maglisod ug kaon. Mamahimo sad sila hatagan ug medyo dako-dako nga lugas samtang magkadako na sila.

IMNANAN PARA SA MGA PISO

- Mamahimo nga buhatong imnanan ang usa ka basiyo sa lata nga gikulob sa plato. Bangagan kini. Siguradohon nga sakto lamang ang kadak-on ug pagkabutang sa mga bangag aron dili mabasa ang mga piso.
- Mamahimo pud nga mogamit ug palanggana nga gibutangan ug gagmay nga bato o gikuralan ug kawayan o “waterer”. Dali ra kini limpyohan. Dili pud mo-aslom ang tubig niini.

PABALAY SA PADAK-ONON NGA PISO UG HIMONGAAN

Pag human sa usa ka buwan, mamahimu na nga kuhaon ang mga piso sa brooder house. Ibalhin sila sa mas dako pa nga tangkal nga sakto ang gidak-on para sa ilang pagtubo. Andaman sad sila ug kasuroy suroyan o range o yard aron makapangita ug dugang nga pagkaon.

Ang balay sa manok na hinimo sa lokal nga materyales sama sa kawayan, madre cacao, coco lumber, lukay o palwa sa lubi pwede nga pagahimuon ug tangkal sa manok aron maayo sila mabuhi, dili mabasa ug adunay kapahulayan nga abunda ug presko ang hangin ug kahayag sa adlaw. Ang mga karaan nga pukot pwede pud gamiton nga tangkal ug pangkural sa suroyanan sa manok.

Para sa padak-onon ug Himongaon, mag andam ug 0.15 metro kwadrado (sq m) kada manok sa tangkal ug 0.20 metro kwadrado kada manok sa yuta.

Adisir magsugod ug pangitlog ang mga manok, magbutang ug pugaran sa tangkal. Pwede ra hinimu sa lokal nga materyales.

Ang mga dahon sa madre de cacao o alagaw ihapin sa salag aron mawagtang o malikyan ang mga kuto o hanip (pulgás) sa manok. Magbutang pud ug batoganan o roost nga kawayan, coco lumber o madre de cacao. Kinahanglan kini labi na sa panahon sa ting uwan.

Ayaw i-sagol sagol sa tangkal ang mga manok nga lahi-lahi ug edad aron malikyan ang pagtinuhikay.

PAGPATUKA

PISO. Mas maayo nga matagaan sa kini ug commercial starter feeds sugod pagkapusa hangtod sa edad nga sakto na ang ilang lawas ug balhibo. Ang 15 gramo kada piso mao ang girekomendar. Sama ra kini sa 1.5 kilo kada 100 ka ulo kada adlaw. Ang puti nga anay na makuha sa palibot madiskobre rapud sa tarong nga pagtuka sa mga piso.

Sa edad nga 3-4 ka semana, mamahimu na nga hinay hinayon pag alilis ang ginahatag nga patoka (bahog). Gamyon na sad ang gidaghanon sa commercial feeds ug dungagan ang gidaghanon sa mga komon nga patoka. Anaron sad ang mga manok nga mangita ug pagkaon sa nataran.

SAKTO NGA SISTEMA SA PAGPADAKO SA BISAYA NGA MANOK

- Ang pagpadako sa bisaya nga manok gagikan sa 6 hangtod sa dili molapas ug 18 ka semana
- Ang mga bisaya nga manok mamahimo nga ihawon o ibaligya kung ang timbang nila gibana bana na sa isa (1) ka kilo.
- Tudluan nga mangita ug pagkaon ang mga manok sa palibot sama sa mga insekto, ulod, mga sagbot ug mga legumbre dahon aron makamenu sa pagkaon.
- Hatagan lamang ug dugang nga pagkaon ang mga manok kung gikinahanglan.
- Ang mga manok nga nagkadako sa tangkal makahurot ug diyes (10) ka kilo nga patuka sulod sa upat ka buwan.
- Ang pinakadaghang makaon sa mga binuhian nga manok dili molapas sa duha ka kilo kada ulo.
- Buhati ug balay ang mga manok ug tudluan na didto na sila magpundo kung gabii ug dili maayo ang panahon.
- Paghatag ug “ranging area” para sa mga manok. Magbutang ug kural na hinimu sa mga light posts sama sa kawayan ug pukot nga dili mo-ubos sa unom (6) hangtod walo (8) ft gitason.

- Magtanom ug mga sagbot/legumbre sama sa mani-mani, indigofera, ipil-ipil, resonii o madre de agua aron pangbahog ug landong sa mga manok.
- Magbutang ug tugpahanan o “perch” sulod sa balay sa manok Ang usa ka metro katas-on nga tugpahanan sakto na kini sa unom (6) ka himongaan ug sunoy.

PAG ATIMAN SA PANGLAWAS SA MANOK

Ang mga musunod mga giya aron malikayan ang pagkasakit sa mga manok:

1. Mag andam ug hinlo, uga ug gawasnon nga tangkal ug i-mentenar nga kanunay hinlo ang palibot
2. Hinloan ug tarong ang tangkal, tukaan, imnanan ug uban pa nga mga gamit una mag butang ug bag-o nga grupo sa manok.
3. Ilubong o sunogon ang mga namatay nga manok o bisag unsa pa nga mananap nga mahimong pagagikanan sa pagkasakit sa manok. Ilahi ang mga nagluya sa adunay sakit na manok. Itangkal sila ug tagaan ug angay nga tambal.
4. Bakunahan ang mga manok batok sa Newcastle Disease (NCD).
5. Kunsultaha ang mga pinka duol nga buhatan sa beterinaryo para sa nahiuyon nga tambag sa pagbakuna ug uban pa nga mga tambal.

Source:
LDC Technical Bulletin

Translated by:
Regional Agriculture and Fishery Information Section

Technical Adviser:

JEKEM D. SANCHEZ
Agriculturist II
Field Operations Division

“A food-secure and resilient Philippines with empowered and prosperous farmers and fisherfolk”

Gihimo ug Giapud-apud sa:

DEPARTMENT OF AGRICULTURE - CARAGA REGION

Regional Agriculture and Fishery Information Section

Capitol Site, Butuan City

Inabagan sa:

Livestock Program

Caraga Region

 www.facebook.com/darfo13

 da13caragainfo@gmail.com

 (085) 815-2009

 (085) 341-2114